

מדד השלום יולי 2014

פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

עריכת סקרי דעת קהל בעתות עימות מלחמתי היא משימה בעייתית הנובעת בעיקר מהקושי ליצור מדגמים מייצגים של הציבור בשל הפסקת ראיונות בגין אזעקות, קוצר רוח של המרואיינים, חשש להביע דעות לא מקובלות בשל הרגישות הציבורית הגבוהה יותר מהרגיל לשאלות בנושאים הנוגעים לעימות ולעמדות ישראל.¹ ואף על פי כן ניסינו בסדרה של שלושה סקרים עוקבים (בתאריכים 14.7, 16-17.7 ו-23.7) לעמוד ולו רק באופן כללי על הלך הרוחות הציבורי בעת מבצע "צוק איתן". על אף הקשיים המתודולוגיים, הנתונים מצביעים על כמה מגמות כלליות שאליהן נתייחס – בזהירות הראויה – להלן.

התפלגות הדעות לגבי הצדקת מבצע "צוק איתן" - מאז תחילתו של המבצע ועד נקודת הזמן שבה נכתבים הדברים הללו (27.7) שוררת בציבור היהודי תמימות דעים עקבית וכמעט מוחלטת שהיציאה למבצע הייתה מוצדקת – ממוצע 95% בשלושת הסקרים שערכנו. מעניין לציין, כי בניגוד למבצעים קודמים, בשלב זה לפחות, יותר משבועיים לאחר תחילת המבצע, לא ניכרת שחיקה בתמיכה של הציבור היהודי במהלך הצבאי או בממשלה המנהלת אותו, וזאת למרות המספר הגדול של הרוגים ופצועים בקרב חיילי צה"ל והביקורת הנמתחת על ישראל בזירה הבינלאומית בשל ריבוי הנפגעים בקרב האזרחים הפלסטינים בעזה.

עוצמת האש - ברוח דומה, מיעוט זעיר בלבד בציבור היהודי (בין 3% ל 4%) סבור שצה"ל השתמש עד כה ביותר מדי כוח אש במהלך המבצע, כשהשאר מתחלקים בין מי שבדעה כי צה"ל הפעיל פחות מדי כוח (בין 33% ל 57%) או שהוא מפעיל כוח במידה מתאימה (מ 37% עד 60%).

הערכת תפקוד גופי השלטון – הממשלה, הרשויות המקומיות ופיקוד העורף זוכים להערכה גבוהה למדי. בכל שלושת הסקרים פיקוד העורף ניצב בראש, עם ציונים ממוצעים בשלושת הסקרים של 9.1, 8.6 ו-9.1 (על סולם בין 1-10). אחריו עומדות הרשויות המקומיות, עם ציונים ממוצעים של 8.6, 8.0 ו-8.2, ואילו הממשלה מדורגת במקום השלישי עם ציונים ממוצעים של 8.0, 6.3 ו-8.0. הציונים הממוצעים הנמוכים יותר ניתנו לשלושת הגופים בשלב הביניים - אחרי שעלתה על הפרק האפשרות של הפסקת אש ולפני שהוכנסו למבצע הכוחות הקרקעיים.

הערכת תפקוד הציבור - בשונה מהדמיון בהערכת התפקוד של שלושת הגופים השלטוניים, מתגלה פער גדול ביותר בהערכת המרואיינים היהודים את התפקוד בעת המבצע של הציבורים היהודי והערבי. נתוני שלושת הסקרים מורים כי הציבור היהודי מעניק לעצמו ציונים גבוהים (בהתאמה - ציונים ממוצעים של 8.9, 8.2 ו 8.7) אך מעניק לתפקוד ציבור הערבי ציונים נמוכים ביותר (בהתאמה 4.0, 3.4 ו-3.4), זאת ככל הנראה על רקע הדיווחים על גילויי ההזדהות של חלקים מהציבור הערבי ומנהיגיו עם החמאס.

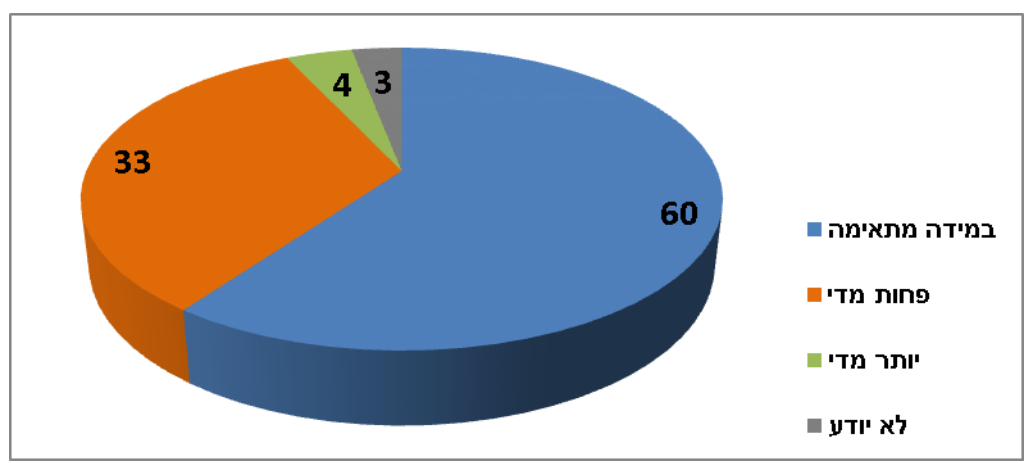
¹ בעיות אלה בלטו הפעם במיוחד בסיקור הציבור הערבי. הנתונים שנאספו בשלושת הסקרים לא השביעו את רצוננו מבחינת תוקפם. לפיכך החלטנו שלא לפרסמם כאן.

ומה הלאה? ביקשנו לדעת בנקודות הזמן השונות מה חושב הציבור שישראל צריכה לעשות בהמשך. הצגנו למרואיינים שש דרכי פעולה אפשריות שעלו בשיח הציבורי כמו גם על-ידי מנהיגים פוליטיים שונים ממפלגות השייכות לקואליציה ולאופוזיציה, החל מהפסקת הלחימה באופן חד-צדדי כדי לראות האם חמאס יפסיק את הירי וכלה בהמשך הלחימה הקרקעית ומן האויר עד הפלת שלטון חמאס בעזה. אמנם הרלוונטיות של כל אחת מדרכי הפעולה המוצעות השתנתה במשך הזמן, אך הממצא הבולט ביותר הוא שעם כניסת הכוחות הקרקעיים עלה במידה ניכרת שיעור התמיכה בפעולה קרקעית מוגבלת בשילוב עם המשך תקיפות מהאוויר עד להשגת פגיעה משמעותית ביכולת החמאס לשגר רקטות על ישראל (מ 46%-ו 49% בהתאמה בסקרים הראשון והשני, ל- 85% בסקר האחרון). למעשה, דרך פעולה זו היא כיום המקובלת ביותר על הציבור היהודי, למרות, ואולי בגלל, המספר הרב של נפגעים בקרב חיילי צה"ל. מעניין לציין שבה בעת גברה גם התמיכה באופציה של כיבוש מחדש של עזה כדי למוטט את שלטון החמאס (26% בסקר הראשון, 35% בסקר השני ו 49% בסקר השלישי) אולם כפי שניתן לראות, גם בסקר האחרון היא אינה זוכה בתמיכת הרוב.

ומה תהיה תוצאת המבצע? ההערכה הרווחת בציבור היהודי היא כי העימות עם החמאס יחזור להתלקח בעתיד הנראה לעין, כלומר שלא תושג הכרעה סופית במהלך המבצע הצבאי הנוכחי. עם זאת נראה שלאורך הזמן חלה עלייה בשיעור המאמינים שבעקבות המבצע ישרור שקט לתקופה ארוכה כמו זו שהושגה בעקבות מלחמת לבנון ב 2006 (מ 8% בתחילת המבצע עד ל 30% כיום), תוך ירידה בשיעור מי שסבור כי תוך זמן קצר יהיה סבב נוסף מ-77% ל 50%. כלומר, למרות שהציפייה לשקט ממושך היא עדיין נחלת המיעוט, הציבור כיום מעט יותר אופטימי ביחס לאפשרות להשיג מטרה זו.

מדד המשא ומתן (מדגם יהודי): סקר ראשון - 39.1 , סקר שני - 34.5 , סקר שלישי - 40.2

תרשים החודש: האם לדעתך השימוש שעשה צה"ל עד כה בכוח האש שלו מול עזה הוא: במידה המתאימה, יותר מדי או פחות מדי? (% ציבור יהודי, 23.7)

מדד השלום נערך בחסות תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים (אוניברסיטת תל אביב) ושל המכון הישראלי
לדמוקרטיה. הסקרים נערכו בטלפון ובאינטרנט על ידי מכון המחקר "מדגם" בתאריכים 14.6, 16-17.7, 23.7.
עיבודים סטטיסטיים: יסמין אלקלעי.